

МИНИСТЕРСТВО НА ОТБРАНАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

НАЦИОНАЛНА ОТБРАНИТЕЛНА СТРАТЕГИЯ

**София
2011 г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Увод.	3
II. Стратегическа среда на сигурност.	3
III. Основи на отбранителната политика.	7
IV. Основи на отбранителната стратегия.	8
V. Роля, мисии и задачи на въоръжените сили и на невоенните отбранителни способности.	10
VI. Използване на въоръжените сили.	12
VII. Изграждане и развитие на въоръжените сили.	15
VIII. Ресурси за отбрана:	16
1. Човешки ресурси.	
2. Материални.	
3. Информационни.	
4. Финансови.	
IX. Заключение.	21

ЕФЕКТИВНИ СИЛИ, МОДЕРНА ОТБРАНА!

I. Увод.

1. В основата на Националната отбранителната стратегия са залегнали приоритетите на националната сигурност и защита на националните интереси, определени в Конституцията и Стратегията за национална сигурност на Република България. Тя е съобразена със Стратегическата концепция на НАТО, Европейската стратегия за сигурност и международните договори, по които Република България е страна. Това е нов за страната документ обединяващ действащите към момента Военна доктрина на Република България и Военна стратегия на Република България.

2. Националната отбранителна стратегия оценява военно-стратегическата среда, определя отбранителните цели на страната и очертава пътищата за достигането им.

3. Националната отбранителна стратегия се фокусира върху дейностите по изграждане, развитие и използване на отбранителните способности на страната.

4. Националната отбранителна стратегия описва дейностите на министерствата и ведомствата, имащи отговорности към отбраната на страната. Конкретизира задачите на въоръжените сили, формите и способите за тяхното изпълнение и определя средствата и ресурсите за това. Тя е база за разработване на Доктрината на въоръжените сили на Република България, оперативните концепции и доктрини.

II. Стратегическа среда на сигурност.

Фактори оформящи стратегическата среда

5. Стратегическата среда на сигурност е сложна, динамична и с трудно предвидими измерения. Влияние върху формирането ѝ оказват: глобализацията; кризисните явления във финансовата и икономическата сфера; разпространяването на оръжията за масово унищожение и на средства за тяхната доставка; климатичните и здравните проблеми; демографските, екологичните и енергийните проблеми; асиметричните рискове и заплахи; заплахите за информационната сигурност; страните със слаба държавност; вътрешните и регионалните конфликти; европейската и евроатлантическата интеграция; усилията на международната демократична общност за поддържане на мира и стабилността.

6. Процесите на глобализация влияят нееднозначно върху формирането на различните аспекти на средата на сигурност. Те създават условия за развитие на връзките между държавите, но и задълбочават икономическото и социалното неравенство и дисбалансът в развитието на страните и демографските диспропорции. Кризисните финансови и икономически явления в света се отразяват негативно не само върху вътрешната стабилност на държавите и международните отношения, но и върху сектора на сигурност и отбрана.

7. Рисковете от разпространяване на оръжията за масово унищожение се увеличават вследствие засиления интерес на някои страни към придобиването им,

разширяващият се достъп до технологиите за тяхното производство и пренасяне, както и поради проблемите по съхраняването на ядрено оръжие и радиоактивни материали.

8. Промените в климата, природните аномалии и бедствия, както и широкото разпространение на опасни болести допълнително усложняват съществуващите проблеми - бедност, социално напрежение, екологична обстановка, като застрашават управлението и стабилността на държавите. Те създават предпоставки за вътрешни конфликти и хуманитарни кризи, които изискват заделяне на сериозни граждански, финансови и военни ресурси за тяхното разрешаване.

9. Опасности за екологичната сигурност произтичат от климатични промени и последиците от тях, възникване на природни и стихийни бедствия и катастрофи, промишлени аварии с изтичане на вредни емисии, трансгранично замърсяване на въздуха, водите и крайбрежната ивица, радиационно замърсяване на отделни територии, както и от повишената активност на международния тероризъм. Те създават рискове и за военните контингенти, участващи в мисии и операции извън територията на страната.

10. Проблемите, свързани с недостига на енергийни и природни ресурси се превръщат във все по-сериозно предизвикателство за всички страни. В този контекст енергийната сигурност придобива нови измерения, а рисковете и заплахите в тази област произтичат от засиленото противоборство на интереси, действията на терористични групи и въоръжени формирования и наличието на нерешени конфликти в районите на добиване и транспортиране на ресурси.

11. Транснационалната организирана престъпност и нелегалните трафици на хора, наркотици и оръжие застрашават не само стабилността на държавите, но и световния икономически ред и усложняват стратегическата среда на сигурност.

12. Ключово влияние върху стратегическата среда на сигурност оказват асиметричните и другите транснационални рискове и заплахи, особено тероризмът. Терористичните организации децентрализират структурите си, което затруднява локализирането и неутрализирането на отделните им елементи. Увеличават се възможностите терористите да използват радиоактивни материали, химически и биологични агенти.

13. Увеличават се рисковете за информационната сигурност и заплахите от кибернетични атаки срещу стратегически граждански и военни комуникационно-информационни системи и срещу сили, участващи в мисии и операции извън територията на страната. Те се пораждат от динамичното развитие на технологиите, разширяването на кръга от престъпни и екстремистки организации и хакери, които се опитват да осъществят нерегламентиран достъп до класифицираната информация, създавана, обработвана, съхранявана и пренасяна в автоматизирани информационни системи или мрежи.

14. Нарастват заплахите за морските комуникации и хуманитарната помощ в някои райони на света поради активизирането на пиратски групи. Тяхното неутрализиране налага ангажирането и на военни сили и средства, включително на НАТО и ЕС.

15. Съществува развиваща се и нарастваща заплаха от нанасяне на удари по стратегически обекти на територията на Република България и по нейното население с балистични ракети от страни в отдалечени региони.

16. Страните със слаба държавност оказват съществено влияние върху формирането на стратегическата среда на сигурност. Същевременно нараства ролята на различни недържавни структури (икономически и финансови групировки, неправителствени организации, племенни обединения, радикални религиозни общности, трансгранични криминални мрежи, екстремистки групи и др.), които се опитват да влияят върху световния ред, обстановката и облика на военните действия в кризисните региони.

17. Военните аспекти на средата на сигурност придобиват нови измерения вследствие на политическите промени в света и в Европа, разширяването на спектъра на асиметричните рискове и заплахи и намаляването на значението на някои фактори, които в миналото влияеха върху мисиите и подготовката на въоръжените сили. Заплахата от възникване на мащабен международен военен конфликт е значително намалена, поради липсата на междублоково противопоставяне и наложилата се необходимост от взаимодействие между държавите за неутрализиране на съвременните рискове и заплахи. Продължават обаче да съществуват регионални огнища на напрежение и нестабилност, в които са ангажирани и военни ресурси.

Глобален, регионален и национален контекст

18. Положително влияние върху стратегическата среда на сигурност оказват утвърждаването на многостранното партньорство, процесът на трансформация на водещите международни организации (ООН, НАТО, ЕС и ОССЕ) в съответствие с промените в средата на сигурност и прилагането на всеобхватен подход, основан на политически, икономически, отбранителни, информационни, технологични и граждански инструменти и усилия.

19. За глобалната среда на сигурност важно значение имат стратегическият диалог и партньорството на САЩ, НАТО и ЕС с Русия по въпросите на борбата срещу тероризма, разпространението и контрола на въоръженията. Изграждането на балансирано отношение между тези важни международни фактори ще оказва трайно влияние върху развитието на стратегическата среда на сигурност.

20. НАТО остава евроатлантически съюз за силна колективна отбрана, основен форум за консултации и решения в областта на сигурността между своите членове. Фундаментална и трайна цел на Алианса е гарантирането на свободата и сигурността на своите членове с политически и военни средства, основаващо се на солидарност, общи възгледи, споделени демократични ценности и в съответствие с международното право.

21. В НАТО и ЕС се утвърждават принципите на неделимост на сигурността и на съюзната солидарност и подкрепа. Развитието на интеграционните процеси, трансатлантическото сътрудничество и партньорството с държави от различни региони на света имат важно значение за уреждането на основните международни въпроси и за укрепването на международната сигурност.

22. В Европа като трайна тенденция се очертава изграждането на общо политическо, икономическо, социално, отбранително и правно пространство. За

това допринасят европейската и евроатлантическа интеграция, активното двустранно и многостранно сътрудничество в областта на отбраната, вътрешната сигурност и правозащитната дейност, усъвършенстваните механизми за контрол върху въоръженията. Засилва се ролята на ЕС за укрепване на доверието и сигурността извън неговата територия. Лисабонският договор осигурява на ЕС необходимата правна рамка и инструменти за реализиране на европейските политики, включително в областта на общата политика за сигурност и отбрана.

23. В Югоизточна Европа водеща е тенденцията към по-нататъшно стабилизиране и пълноценно включване на региона в евроатлантическото пространство. За това допринасят редуцирането на военните способности на държавите, приемането на нови отбранителни стратегии, в които на преден план са изведени противодействието на асиметричните заплахи и разширяването на двустранното и регионалното сътрудничество.

24. В Западните Балкани преобладават положителните тенденции, благодарение на активното ангажиране на международната общност с разрешаването на проблемите и общите външнополитически приоритети на страните - интегриране в европейските и евроатлантическите структури. Сериозни са обаче предизвикателствата пред демократичното и устойчиво развитие и противодействието на асиметричните рискове и заплахи за сигурността. Независимо от това, малко вероятно е да бъде провокиран регионален въоръжен конфликт.

25. Нараства значението на Черноморския регион за международната сигурност, включително за Република България, поради ролята му на свързващо звено между Европа, Близкия изток и Азия. Наличието на „продължаващи конфликти“ и дейността на терористични структури повишават уязвимостта на региона, включително на преминаващите през него транснационални енергийни и транспортни трасета. За нашата страна значението му допълнително нараства и поради ангажиментите по охраната на външните граници на НАТО и ЕС.

26. Средата на сигурност в Близкия изток и Северна Африка е от съществено значение за стратегическата среда на сигурност поради нерешените конфликти, икономическите и политическите проблеми, действията на терористични организации, риска от наличие и разпространение на оръжия за масово унищожение, нелегалния трафик на хора, оръжия, наркотици и нелегални трансфери на финансови средства. Динамичните промени в тези райони значително повишават рисковете и заплахите за регионалната и глобалната сигурност.

27. Обстановката в Средна Азия, особено в Афганистан, има важно значение за международната сигурност, в това число и за сигурността на Република България, тъй като изисква трайно политическо и икономическо стабилизиране на региона, противодействие на тероризма и на нелегалния трафик на наркотици и хора.

28. Неразрешените конфликти в Централна Африка, действията на сепаратистки и терористични групи, хуманитарните кризи и организираната престъпност пораждаат транснационални рискове и заплахи за глобалната сигурност. Пиратската дейност, особено в Аденския залив и край бреговете на Сомалия през последните години, представлява предизвикателство за

международната общност, в отговор на което ЕС и НАТО провеждат свои операции, като част от подхода за справяне с проблема.

Изводи

29. Съществените и динамични промени в стратегическата среда на сигурност изискват трансформиране на системите за сигурност и отбрана.

30. Членството на Република България в НАТО и ЕС и обстоятелството, че нито една от съседните държави не я разглежда като потенциален противник, са определящи за националната сигурност и отбраната на страната. Те възпрепятстват появата на пряка военна заплаха за суверенитета и териториалната цялост на Република България в дългосрочна перспектива.

31. Тенденциите в стратегическата среда на сигурност показват, че и в бъдеще е възможно да възникват конфликти и кризисни ситуации в различни части на света, което ще налага рисковете и заплахите за националната сигурност и отбраната на Република България да бъдат посрещани там, където се пораждат, включително и далече извън територията на страната. Това ще постави изисквания към въоръжените сили за приоритетно изграждане и развитие на способности за участие в мисии и операции на НАТО, ЕС, ООН, ОССЕ и други международни организации, както и тяхното хармонизиране с гражданските и обществените усилия и нагласи.

32. Нарасналите ангажименти на Република България за гарантиране на международната сигурност поставят военните ни контингенти, участващи в мисии и операции извън територията на страната под потенциалната заплаха от терористични атаки и повишават изискванията за защита на силите.

33. Динамичната и сложна геостратегическа среда повишава отговорностите на външното разузнаване за ранно предупреждаване за рисковете и заплахите за сигурността и отбраната на страната, за своевременно разузнавателно осигуряване на държавното и военното ръководство и поддръжка на контингентите от БА, като и за изпълняване на ангажиментите към НАТО и ЕС.

34. Военностратегическата среда ще продължи да се развива и ще бъде повлияна от непредвидими и динамични политически, социални, технологични и военни процеси. Конфликтите ще бъдат по-сложни и трудни за предсказване и управление. Това изисква гъвкаво развитие на политиката, организацията, доктрините, оперативните концепции и преди всичко на способностите, бъдещите сили и командна структура на въоръжените сили.

III. Основи на отбранителната политика.

35. Република България няма претенции към територията на други държави и не признава претенции от други държави към нарушаване на нейната териториална цялост.

36. За защита и утвърждаване на националните интереси Република България провежда целенасочена и последователна отбранителна политика със следните цели:

- защита на суверенитета, сигурността, териториалната цялост и независимостта на страната с прилагане механизмите на колективната отбрана;
- участие в създаване благоприятна среда за реализиране на националните интереси;
- споделяне отговорностите като член на НАТО и ЕС чрез ефективен принос към колективната отбрана, участие в операции за предотвратяване и управление на кризи извън член 5 на Вашингтонския договор, както и активно участие в определянето и осъществяването на общата политика за сигурност и отбрана на Европейския съюз;
- принос към усилията на международната общност за укрепване на мира и сигурността в региона и света;
- изграждане и поддържане на модерна и ефективна система за отбрана и въоръжени сили със способности и състав, адекватни на националните интереси, динамичната среда на сигурност и наличните ресурси;
- осигуряване подкрепа на населението, държавните и местните органи на властта при кризи.

37. Целите на отбранителната политика се достигат чрез:

- привеждане на системата за отбрана в състояние осигуряващо ефективно функциониране и взаимодействие на националните институции с тези на НАТО и ЕС;
- изграждане и непрекъснато развитие на подходящи отбранителни способности за противодействие на съвременните предизвикателства, рискове и заплахи;
- достигане на отбранителни способности за ефективно участие в пълния спектър от операции водени от НАТО и ЕС;
- принос към действията на международната общност за борба с тероризма, разпространението на ОМУ, превенцията на конфликти и решаване на кризи в нестабилните райони на света.

38. Системата за отбрана, като част от системата за национална сигурност, включва органите за ръководство, командване и управление, въоръжените сили, съответната инфраструктура, силите и средствата на министерствата и ведомствата от централната администрация, специализираните служби, териториалната администрация, органите на местното самоуправление, търговските дружества, държавните предприятия, организациите и гражданите.

39. Необходимо условие за изграждане на съвременна и ефективна система за отбрана е развитието и усъвършенстването на отбранителните способности. Приоритетно ще се развиват способностите за колективна отбрана и участие в експедиционни операции в рамките на единен балансиран комплект сили, за което ще се заделят необходимите ресурси.

IV. Основи на отбранителната стратегия.

40. Отбраната на страната обединява дейностите на държавните органи, институции, организации и гражданите за изграждане и използване на отбранителни способности за разкриване, възпиране, предотвратяване и противодействие на евентуална заплаха за националните интереси. Отбраната е

широко обхватна, общодържавна дейност с единно ръководство, планиране, финансово и ресурсно осигуряване.

41. Отбраната на страната се планира, подготвя и осъществява в рамките и с прилагане на механизмите на колективната отбрана на НАТО и общата политика за сигурност и отбрана на ЕС с ефективно използване на националните отбранителни способности, включващи военните и невоенните способности на страната.

42. Изграждането и развитието на отбранителните способности се обвързва със задачите по защитата на националните интереси и с изпълнение на съюзните ангажменти, а приносът към националната сигурност в мирно време се осъществява с използване на вече изградени способности. Основа на отбранителните способности са въоръжените сили.

43. Националната отбранителна стратегия се ръководи от следните принципи:

- изграждане, модернизиране, подготовка и използване на въоръжените сили съобразно конституционните изисквания и определените им от политическото ръководство на страната роля, мисии и задачи в условията на ефективен демократичен и граждански контрол;

- осъществяване на отбраната в контекста на колективните системи за сигурност и отбрана с пълно ангажиране на националните способности и ресурси;

- разширяване на двустранното и многостранното партньорство с въоръжените сили на страните от региона;

- поддържане в оперативна готовност на въоръжените сили и участие в операции и мисии на НАТО и ЕС, ООН, ОССЕ и други международни организации или коалиции при спазване принципите на Устава на ООН, когато има политическо решение за участие.

44. Колективната отбрана на НАТО е надеждно средство за защита и въоръжените сили се подготвят за изпълнение на конституционните си задължения в този контекст. От своя страна Република България поема своя дял от отговорностите за сигурността и отбраната на съюзниците и за защита и реализиране на общите интереси в областта на сигурността в ЕС и в НАТО.

45. Усилията и ресурсите при изпълнението на отбранителната стратегия се съсредоточават в предотвратяване и при нужда неутрализиране на военна заплаха и активно формиране на благоприятна среда на сигурност.

46. Ключов приоритет на националната отбранителната стратегия е развитие на модерна отбранителна институция, основана на интегрирана система за ефективно и прозрачно управление на отбраната, с потенциал за институционална гъвкавост, своевременно планиране и ефективно реагиране. Това изисква:

- съвременен отбранителен мениджмънт;
- планиране, основаващо се на способностите;
- обучение и подготовка на хората в отбраната по съвременните стандарти;
- технологично превъоръжаване на въоръжените сили и системата за отбрана с прилагане опыта от участието в операции и изследвания в областта на отбраната;

- увеличаване дела на структури, програми и проекти, реализирани съвместно с нашите съюзници в рамките на НАТО и ЕС;
- обвързване в единна система на ресурсното, инвестиционното планиране и разпределението на материалните ресурси;
- актуализиране на концепциите и доктрините за развитие и използване на военните и граждански компоненти на отбраната.

V. Роля, мисии и задачи на въоръжените сили и на невоенните отбранителни способности.

47. Ролята на въоръжените сили е да допринасят за защитата на националните интереси, гарантиране на териториалната цялост, независимостта и сигурността на страната, заедно с войските на съюзниците да възпират противостоящите сили и да постигат победа, да допринасят за задържане на заплахите далеч от границите на страната и за запазване на международния мир и сигурност.

48. Мисиите на въоръжените сили са:

- Отбрана;
- Подкрепа на международния мир и сигурност;
- Принос към националната сигурност в мирно време.

49. **Мисия „Отбрана”** обхваща задачите, свързани с гарантирането на националния суверенитет и независимост, защитата на териториалната цялост на страната и на страните-членки на НАТО, в условията на чл. 5 от Вашингтонския договор.

50. По тази мисия въоръжените сили осъществяват: наблюдение, контрол и защита на въздушно-космическото пространство в рамките на интегрираната система за противовъздушна отбрана на НАТО, в това число и водене на самостоятелен “Air Policing”, а в перспектива и чрез участие в системата за противоракетна отбрана на НАТО в Европа; наблюдение и защита на морските пространства; поддържане в готовност на системата за ранно предупреждение и управление; поддържане на необходимите национални способности в състояние за функциониране в съюзната система за колективна отбрана.

51. В случай на въоръжен конфликт, в който са застрашени суверенитетът и териториалната цялост на страната, се привлича целият потенциал на въоръжените сили и невоенния компонент от системата за отбрана на страната. Задействат се механизмите на колективната отбрана по чл. 5 от Вашингтонския договор, което предварително се планира, организира и тренира чрез учения на основата на единни за Алианса планове за реагиране при извънредни ситуации.

52. При задействане на чл. 5 от Вашингтонския договор и действия на територията на други страни-членки на НАТО въоръжените сили осигуряват сухопътни, военноморски и военновъздушни сили, от комплекта предварително определен и договорен в рамките на процеса на отбранително планиране на НАТО. Основният компонент от този комплект е бригадна тактическа група от сухопътните войски на основата на средна механизмирана бригада.

53. За мисия „Отбрана” въоръжените сили и невоенният компонент на системата за отбрана изграждат и поддържат способности за изпълнение на

следните задачи: осигуряване на граждански ресурси в интерес на отбраната; поддържане, възстановяване и техническо прикритие на националната инфраструктура; осигуряването на пристанища, летища и гари за съсредоточаване на сили и средства на НАТО на българска територия; охрана на държавните граници с неучастващите във военния конфликт съседни държави където и когато това е необходимо; охрана и отбрана на особено важни обекти на територията на страната; борба с десантите, диверсионно-разузнавателните и терористични групи на противника; поддържане на обществения ред и вътрешната сигурност; оказване помощ при бедствия, аварии и катастрофи, възстановяване на разрушения и други.

54. **Мисията „Подкрепа на международния мир и сигурност”** включва изпълнение на международни и коалиционни ангажименти за участие в операции и мисии на НАТО и Европейския съюз в отговор на кризи, предотвратяване на конфликти, борба с тероризма, участие в операции и мисии на ООН, ОССЕ и други коалиционни формати, дейности по контрол на въоръженията, неразпространение на оръжия за масово унищожение, техните носители и материалите за тяхното производство, международно военно сътрудничество, предоставяне на хуманитарна помощ, укрепване на доверието и сигурността.

55. **Нивото на амбиция** при изпълнението на тази мисия е въоръжените сили да участват в продължителни операции с един усилен батальон (бойна група), или повече на брой малки подразделения и средства от видовете въоръжени сили, като общото количество на личния състав ангажиран в тях не надвишава 1000 души, а ротацията на контингентите се осъществява на шест месеца. Военноморските сили участват с декларираните сили, в рамките на ресурсния еквивалент за участие на една фрегата, за период от три до шест месеца, в рамките на една година. Военновъздушните сили участват с хеликоптери, без ротация, за период от шест месеца, в рамките на една година и необходимия личен състав. За участие в операциите се осигуряват логистични и поддържащи елементи, по целесъобразност.

56. Въоръжените сили допринасят за утвърждаване на мира и стабилността с участие във военни контакти и други форми на двустранно и многостранно сътрудничество, включително учения в рамките на двустранни, регионални и многостранни програми и инициативи. Военното сътрудничество се развива приоритетно със страните от НАТО, ЕС и съседните страни участващи в инициативата Партньорство за мир и в Процеса на срещи на министрите на отбраната от Югоизточна Европа, включително чрез изграждане, подготовка и поддържане на съвместни войскови формирования. Ключово значение има развитието на стратегическото партньорство и взаимноизгодно двустранно военно сътрудничество с въоръжените сили на САЩ.

57. За тази мисия силите от невоенния компонент на системата за отбрана изграждат и поддържат способности за изпълнение на задачи в области като дипломация, вътрешен ред, правосъдие, гражданска администрация, поддръжка на инфраструктурата, медицинска помощ, прехрана, осигуряване на електричество, вода, хигиена и др.

58. **Мисията „Принос към националната сигурност в мирно време”** включва: поддържане на способности за ранно предупреждение за потенциални

рискове и заплахи; дейности по контрола на въздушното пространство и морските пространства; защита на стратегически обекти, включително на системите за производство, доставка и разпределение на енергийни ресурси; участие в операции по съдържане и неутрализиране на терористични, екстремистки и престъпни групи; защита на застрашени стратегически обекти; защита и подпомагане на населението при природни бедствия, аварии и екологични катастрофи; неутрализиране на невзривени боеприпаси; оказване на хуманитарна помощ; съдействие за контрола на миграцията; спасителни и евакуационни дейности; помощ, при необходимост, на други държавни органи, организации.

59. Преодоляването на последствията от терористични атаки, природни бедствия, екологични и индустриални катастрофи, опасно разпространение на инфекциозни заболявания и други опасности за сигурността на българските граждани и национални ценности се осъществява с целенасочената помощ на въоръжените сили, допълваща усилията на отговорните държавни институции на страната. Те реализират действията си под формата на превантивно осведомяване и хуманитарни акции.

60. **Нивото на амбиция** е въоръжените сили да предоставят налични подготвени формирания в рамките на съществуващите способности, съгласно разработените планове.

61. Въоръжените сили на Република България участват и в подготовката на населението за отбрана и действия при кризи от невоенен и военен характер чрез: патриотично възпитание; обучение на кадри от централната и териториалната администрация; доброволна военна подготовка и подготовка за действие при извънредни ситуации на граждани; поддържане в готовност на имотите с отпаднала необходимост за Министерството на обраната и Българската армия, до тяхното предоставяне на общини и ведомства или реализирането им, за осигуряване на временно настаняване при бедствия; обучение за действия в областта на гражданската защита и хуманитарната помощ; лечение на ранените и болелите; грижа за военноинвалидите и военнопострадалите, и подготовка на инфраструктурата за реагиране при кризи.

VI. Използване на въоръжените сили.

62. Въоръжените сили се използват в съответствие с установения от Конституцията, законите на страната ред и спазване на международното право.

63. Основни форми за използване на въоръжените сили са кампаниите и операциите.

64. Използването на въоръжените сили се основава на следните общи принципи: ясно формулиране на целите; единство на управлението за постигане на целите; всестранна и надеждна поддръжка и осигуреност; съсредоточаване на силите; разумно използване на силите; гъвкавост; инициативност; поддържане на висок боен дух; внезапност на действията; защита на силите; яснота; оперативна съвместимост.

65. Освен общите принципи при участие в операции по поддържане на мира се спазват и прилагат и принципите на: безпристрастност; постигане на съгласие; ограничения за употреба на сила; последователност; легитимност; надеждност;

взаимно уважение; хуманно отношение към населението в съответствие с международното хуманитарно право и резолюциите на ООН в тази област; прозрачност; свобода на придвижването; опазване на околната среда.

66. Използването на въоръжените сили извън територията на страната се осъществява съобразно целите и мотивите, определени в решението за тяхното изпращане и в оперативните планове за съответните операции. Характерът на действията и всяка промяна в параметрите за използване и прекратяване на участието се определя от законово установените органи, разрешаващи изпращането и използването им.

67. В мирно време въоръжените сили участват в операции в отговор на кризи, кризисни ситуации и инциденти на територията на Република България за: охрана на въздушното пространство, контрол на корабоплаването и защита на критичната инфраструктура; съдействие за контрола на миграцията; защита на населението при бедствия, овладяване и преодоляване на последствията от бедствия, аварии, катастрофи и терористични актове.

68. Въоръжените сили поддържат способности и извършват охрана и отбрана на въздушното пространство, наблюдение и контрол на морските пространства. Съвместно със съюзните сили, като част от интегрираната система за ПВО на НАТО, извършват систематично наблюдение на въздушното пространство, като формират пълна и опозната картина на въздушната обстановка. Поддържат и използват дежурни сили и средства за защита на въздушното пространство от несанкционирани влитания и нарушения на националния суверенитет в морските пространства. Провеждат и участват в операции за осигуряване и усиление на противовъздушната отбрана на страната, като част от интегрираната противовъздушна отбрана на НАТО. Участват в общата система за противоракетна отбрана на НАТО в Европа.

69. Въоръжените сили съвместно със съюзниците, съседните страни и гражданските организации извършват наблюдение и поддържат пълна и опозната картина на обстановката в морските пространства на Република България. При нарушения на правния статут на териториалното море от военни плавателни средства възпират същите и реагират адекватно на заплахата. При необходимост подпомагат структурите от Министерството на вътрешните работи по охрана на морската ни граница и неутрализиране на невоенни плавателни съдове нарушили разпоредбите на национален или международен закон.

70. При нарушения на въздушния и морски суверенитет на страната въоръжените сили използват оръжие по законоустановения ред, в съответствие със съюзните и националните правила и процедури за неговото използване, отразени в планове за кампании и операции.

71. При операции по защита на критичната инфраструктура въоръжените сили изпълняват задачи по защита на обекти от критичната инфраструктура, стратегически обекти и при необходимост предоставят военни формирования и ресурси за повишаване на мерки за физическа защита при условия и по ред, определени в оперативните планове.

72. При оказване на съдействие на националните органи за контрола на миграцията и приемане на чужденци, търсещи убежище на територията на Република България, въоръжените сили предоставят личен състав, необходим за

развърщане на временни приемателни центрове. Те оказват помощ и съдействие на органите от Министерството на вътрешните работи по контрола на миграционните потоци на територията на страната при необходимост.

73. При защита на населението при бедствия, овладяване и преодоляване на последствията от бедствия, аварии, катастрофи и оказване на хуманитарна помощ въоръжените сили, в рамките на поддържаните и съществуващите способности, във взаимодействие с органите от единната спасителна система при защита на населението, участват в аварийно-спасителни дейности, оказване на първа и специализирана медицинска помощ, евакуиране на бедстващо население, животоспасяващи транспортни дейности, издирване и спасяване, съпровождане и охрана, подпомагане на дейностите по осигуряване на населението и преодоляване на последиците в съответствие с българското законодателство, международното и хуманитарно право и разработените планове.

74. Координацията и определянето на реда за използването на военни формирования в операции за защита на населението, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия и оказване на хуманитарна помощ на територията на страната се извършва от министъра на отбраната.

75. Въоръжените сили участват в борбата с тероризма, като в страната оказват съдействие и подпомагат специализираните национални структури, а извън страната изпълняват съюзническите си задължения. При подпомагане на националните структури на територията на страната формированията от въоръжените сили могат да участват на всички етапи от предотвратяване на заплахите, овладяване на кризите, вследствие на терористична дейност и ликвидиране на последствията от тези актове. За изпълнение на съюзническите си задължения участват в контра и антитерористични операции, ръководени от командните структури на НАТО, и в други програми на Алианса за противодействие на тероризма.

76. За гарантиране на суверенитета и защита на териториалната цялост на страната в условията на ескалираща военнополитическа криза и непосредствени заплахи за страната за въвличане във военен конфликт въоръжените сили провеждат операции, като част от съюзни действия за отбрана на страната. Операциите се планират, подготвят и провеждат съгласно съответните съюзни и национални планиращи процедури във въоръжените сили на Република България.

77. Мероприятията, провеждани от въоръжените сили в условията на ескалираща военнополитическа криза и непосредствени заплахи за страната от въвличане във военен конфликт се свеждат до: повишаване готовността на системата за ранно предупреждение и управление; повишаване готовността на въоръжените сили и силите и средствата от невоенния компонент на системата за отбрана в съответствие със степента на военната заплаха; адекватно увеличаване на силите и групировките за възпиране и отбрана, подготовка за приемане и разполагане на съюзнически сили.

78. При разрастване на конфликта въоръжените сили с активни военни действия възпират нахлуването на територията на страната и осигуряват развърщането на съюзническите войски и сили от Алианса за провеждането на съюзна отбранителна операция. При необходимост се формират с решение на

Народното събрание по предложение на Министерския съвет и се подготвят допълващи въоръжените сили военновременни формирования.

79. В крайния и най-тежък за българската държава случай на внезапно въоръжено нападение незабавно се задействат механизмите на колективната отбрана, въоръжените сили предприемат всички необходими мерки за отразяване на агресията, без да се чака обявяване на положение на война; задействат се всички дежурни сили и средства и силите с висока готовност; осигурява се развърщането на съюзническите войски и сили за провеждането на съюзна отбранителна операция. Държавните органи във взаимодействие с органите на НАТО и на ЕС полагат необходимите политически, дипломатически икономически и нарастващи военната готовност усилия за сдържане и изключване на възможността за подобно внезапно въоръжено нападение, както и за неговото прекратяване

80. След развърщането на съюзническите войски и сили, планираните за участие в отбранителна операция национални елементи преминават в подчинение на Алианса. Командването и управлението на същите се осъществява от назначения от НАТО командващ на операцията. Останалата част от въоръжените сили провежда мероприятия по подпомагане действията на съюзните войски и сили и осъществява дейностите по поддръжка от страната домакин.

VII. Изграждане и развитие на въоръжените сили.

81. Република България непрекъснато развива способностите на въоръжените си сили в съответствие с промените на средата за сигурност.

82. Изграждането и развитието им се основават на принципите на: интеграция; достатъчност; приоритетност; съвместимост; адаптивност; модулност на войсковите единици; единство на силите; отчитане на ресурсите; единоначалие и организационна подчиненост; приемственост и последователност; прозрачност.

83. Оперативна способност е възможността за изпълнение на действие/действия за постигане на определена цел/цели или желан краен резултат, при определени условия и в съответствие с приетите стандарти. Тя е съвкупност от следните елементи: доктрини и концепции; организационна структура; подготовка; материални средства; личен състав; командване и управление; инфраструктура и оперативна съвместимост. Всеки елемент може да има повече от една способност и всяка способност може да се предоставя от повече от един структурен елемент.

84. Придобиването от въоръжените сили на нови оперативни способности или освобождаването от съществуващи се осъществява в процеса на отбранително планиране.

85. Отбранителното планиране включва взимане на решения с различен хоризонт и цикличност, които в своята съвкупност осигуряват всеобхватност, гъвкавост и своевременно реагиране на промените в средата на формиране и реализиране на съюзната и националната отбранителната политика. То се основава на подход, базиран на способности. Националното отбранително планиране се хармонизира с политическите указания и стратегическите насоки на Северноатлантическия съвет и общото отбранително планиране на НАТО.

86. Структурата и числеността на въоръжените сили са тясно свързани с определените в процеса на отбранително планиране необходими оперативни способности, което осигурява ефективно изпълнение на възложените им задачи.

87. Република България изгражда единен комплект въоръжени сили, адекватен на новите заплахи, с една и съща структура за изпълнение на задачи в мирно време, при кризи и при война.

88. Мирновременният състав се комплектува на професионален принцип. За докомплектуване с личен състав и техника на въоръжените сили се изгражда и поддържа доброволен резерв.

89. При необходимост Народното събрание взема решение за увеличаване на състава на въоръжените сили в съответствие с характера и параметрите на възникналите заплахи за националната сигурност.

90. За осигуряване на висока гъвкавост при посрещане на изискванията за ефективно провеждане и осигуряване на операциите във функционално отношение въоръжените сили включват сили за развързване и сили за отбрана.

91. За адекватно на потребностите достигане на необходимите оперативни нива на боеспособност, въоръжените сили на Република България поддържат сили с висока степен на готовност и сили с ниска степен на готовност в зависимост от тяхното предназначение, задачи и мястото им в общата структура на войските и силите.

92. Част от формированията с висока степен на готовност създават Силите за незабавно действие, които развиват и увеличават способностите си, включително и чрез процеса на принос за Силите за отговор на НАТО и бойните групи на ЕС.

93. Развивайки оперативните си способности въоръжените сили изграждат формирования: маневрени и експедиционни по характер и структура; способни да изпълняват задачи в пълния спектър от операции; осигурени със съвременно технологично оборудване; поддържани от интегрирана логистика; способни да действат в мрежова среда; бързо преминаващи от едно функционално състояние в друго; оперативно съвместими със съюзните войски и сили; способни да взаимодействат с гражданските власти и неправителствени организации; с високо подготвен професионален личен състав.

VIII. Ресурси за отбрана:

1. Човешки ресурси.

94. Човешките ресурси са най-важният елемент на отбранителните способности и основен капитал на въоръжените сили. В отговор на новите предизвикателства Република България, изгражда по-малки, модерни, мобилни, професионални въоръжени сили, които да заменят големите териториални наборни въоръжени сили от миналото. Новите въоръжени сили се създават със способности да работят в коалиционната среда на НАТО, ЕС, ООН и други организации в подкрепа на оторизирани операции, както на националната територия, така и далече от границата. Те изискват нова военна култура, различни умения, подготовка, образование и мениджмънт.

95. Комплектуването на въоръжените сили с подготвен и мотивиран личен състав се постига с прилагане на Система за управление на човешките ресурси, която осигурява по-ефективен и ефикасен мениджмънт.

96. Новият процес на управление на човешките ресурси осигурява: организационно-щатното изграждане на въоръжените сили и проектиране и планиране на длъжности; изграждане на структурите на системата за управление на човешките ресурси; изграждане и подготовка на резерва; привличане, набиране, подбор и селекция на персонала; обучение; оценяване/атестиране; кариерно и кадрово развитие; заплащане; социално партньорство; социална адаптация на освобождаваните военнослужещи.

97. За посрещане на изискванията на постоянно променящата се стратегическа среда, нарастващите нужди от професионално военно образование и навлизащите нови технологии, военно-образователната система се поддържа на съвременен ниво. Системата на военно образование и обучение се развива като гъвкава, комплексно развиваща се заедно със системата на гражданското образование без дублиране. Системата на подготовка на човешките ресурси за въоръжените сили се осъществява като индивидуална военна подготовка, колективна подготовка в щатните подразделения, части и съединения и съвместна подготовка в рамките на създадени национални или многонационални военни формирования за бойно използване.

98. Във държавните висши училища и в средните училища се изгражда и поддържа система от доброволни курсове за граждани за начална и специална военна подготовка и за подготовка за действие при екстремни ситуации.

99. Постигането на баланс между индивидуалните нагласи и възможности на военнослужещите и потребностите на организацията се осъществява посредством изграждане на адаптивни модели за кариерно и кадрово развитие на човешките ресурси.

100. За подобряване привличането, мотивирането и задържането на личния състав се създава справедлива, финансово осигурена и прозрачна система за допълнителни възнаграждения.

101. Резервът се изгражда за допълване и нарастване на оперативните способности на въоръжените сили и за поддържане на тяхното комплектуване при дългосрочни операции с личен състав и техника. Създават се две категории резерв, доброволен резерв във мирно време и задължителен резерв във военно време.

102. Въоръжените сили поддържат модерна система за социална адаптация, която осигурява успешен преход на освободените от въоръжените сили военнослужещи в гражданското общество.

2. Материални.

103. За да отговори на нарасналите изисквания към осигуряването на въоръжените сили с материални ресурси и услуги, Република България цялостно променя системата за военна логистика. До сега използваната система, базирана на детайлното планиране отгоре на долу, се заменя с нова интегрирана система,

по-гъвкава и ориентирана към нуждите на потребителите. Целта е постигане на по-голяма ефективност и ефикасност.

104. Системата за военната логистика е съобразена с икономическите възможности на страната, планираните ресурси за отбрана и структурата на въоръжените сили. Основните принципи, на функциониране на системата, са:

- баланс между потребностите на системата и възможностите на страната;
- целева ориентираност на аквизиционната система и логистичното осигуряване;
- взаимна обвързаност на планове за логистично осигуряване с оперативните планове;
- отчитане текущото състояние на отбранителната промишленост, научния, технологичния и информационния потенциал на страната и потребностите на въоръжените сили;
- координиране на усилията в съответствие с интеграционните процеси във военно-техническото и технологичното сътрудничество;
- удовлетворяване на изискванията за необходимите оперативни способности и принос за изпълнението на мисиите и задачите на въоръжените сили;
- прозрачност.

105. В рамките на военната логистика осигуряването на въоръжените сили с материални ресурси и услуги се осъществява от единна система за планиране, проектиране, разработване, изпитване, снабдяване, внедряване (въвеждане), експлоатация, логистична поддръжка и снемане от употреба.

106. Материалните ресурси се осигуряват от националната икономика или внос, при спазване на националното законодателство и процедурите на НАТО и ЕС. В мирно време все по-често се използват услуги, предоставяни на въоръжените сили от граждански организации и фирми.

107. Въоръжените сили на Република България създават запаси от материални ресурси, като спазват националните и съюзни стандарти за развърщане при потенциални заплахи в средна и дългосрочна рамка.

108. Инвестиционната политика и придобиването на продукти свързани с отбраната се извършва след всестранин технико-икономически анализ на тяхната ефективност за развитието на необходимите оперативни способности с отчитане на опита и от текущите операции.

109. За осигуряване на логистичната поддръжка на Българската армия се изграждат модерни, мобилни, модулни, добре оборудвани и осигурени логистични формирования, способни да осигуряват войските и силите при изпълнение техните мисии и задачи както на територията на страна, така и извън нея.

110. Приоритет в развитието на логистичната поддръжка е изграждането на способности за поддръжка на войските и силите участващи в многонационални съвместни операции далеч от територията на страната при частична или без поддръжка от страната домакин.

111. Медицинското осигуряване, като част от логистичната поддръжка, има за задача опазване здравето на военнослужещите, чрез прилагане на мерки за поддържане и непрекъснато подобряване на физическото и психичното им

състояние, профилактика на болести и наранявания, лечение и рехабилитация на вече възникнали заболявания.

112. Системата на военна логистика подлежи на непрекъсната оценка, обновяване и усъвършенстване, за да е в състояние да осигурява това което е необходимо, на когото е необходимо, когато и където е необходимо.

3. Информационни.

113. Изпълнението на задачите, произтичащи от мисиите на въоръжените сили в голяма степен зависи от постигането на информационно превъзходство и ефективно взаимодействие. За осигуряване на точна, навременна и защитена информация, гарантираща ефективното и прецизно управление, и взаимодействие между органите за управление, Република България изгражда, поддържа и развива системи за наблюдение, разузнаване и автоматизиран обмен на информация, спомагащи за изграждането на пълна и опозната картина на общата обстановка, работещи в интегрирана комуникационно-информационна система като единен, интегриран организационно-технически комплекс от органи, комуникационно-информационни ресурси (човешки ресурси, технически средства и програмно осигуряване), процедури, доктрини и документи за добиване, обмен, обработка, съхранение и защита на информацията, включително и от кибернетични атаки.

114. Системите за наблюдение, разузнаване и ранно предупреждение се състоят от стационарни и подвижни постове за наблюдение, снабдени с интегрирани радио, радиотехнически, оптикоелектронни и други средства, както и пунктове за събиране, обработка, анализ и обмен на информация на национално и съюзно ниво. Обобщените данни, получени в реално време, спомагат за изграждане и поддържане на пълна и опозната картина на въздушната, наземната и морската обстановка, която се предоставя на потребителите в реално време.

115. Комуникационно-информационна система на въоръжените сили се изгражда на основата на стационарната и мобилната комуникационно-информационни системи и е част от единната интегрирана комуникационно-информационна система на страната. Тя се поддържа от мирно време и осигурява управление на структурите и формированията при кризи от различен характер.

116. Стационарната комуникационно-информационна система обхваща стационарните комуникационно-информационни възли на защитените пунктове за управление на стратегическо и оперативно ниво и стационарната опорна комуникационна мрежа, обединена в интегрирана комуникационно-информационна система, осигуряваща информационния обмен за управление на страната и въоръжените сили.

117. Мобилната комуникационно-информационна система се състои от мобилни модули, специализирани за осигуряване на информационния обмен за управление на формированията от Българската армия и коалиционни сили на територията на страната и извън нея. Тя е предназначена да удовлетвори потребностите на формированията от Българската армия, участващи в мисии и операции.

118. Приоритет в развитието и модернизацията на комуникационно-

информационната система са мобилните тактически комуникации, осигуряващи оперативна съвместимост и управление на формированията в съвременната бойна среда. Това се постига с цифровизация на системата като цяло, осигуряваща високоскоростен обмен на информация в реално време, както и с изграждането на способности за модулно развърщане и осигуряване на комуникации на голямо отдалечение от територията на страната.

119. Успехът в съвременните операции зависи от използването на модерни информационни технологии. Мрежово-центричните операции устойчиво навлизат като основен ефективен и ефикасен способ за постигане на целите, а защита от кибернетични атаки е важно условие за тяхното успешно провеждане. Тези операции се основават на единството на основните подсистеми за командване и управление, сензори, средствата за въздействие и комуникационни и информационни системи за доставяне на необходимата информация за управление в реално време. В тази връзка, въоръжените сили ще развиват оперативни способности за действие в мрежово-центрична информационна среда.

120. За осигуряване на постоянен и неограничен достъп до киберпространството и целостта на своите жизнено важни системи, Република България продължава да развива национални способности за превенция, откриване, защита и възстановяване след кибер-атаки и съвместно със съюзниците се включва в изграждането на единна интегрирана система за откриване, предупреждаване и реагиране на кибер-заплахи.

4. Финансови.

121. Основно условие за ефективното изпълнение на заложените в настоящата стратегия виждания е гарантирането в дългосрочна перспектива на финансовите ресурси за отбрана като процент от brutния вътрешен продукт. В същото време разполагаемите ресурси за отбрана представляват ограничаващо условие, с което следва задължително да се съобразява процеса на изграждане и поддържане на необходимите оперативни способности и модернизацията на въоръжените сили посредством тяхната приоритизация.

122. Процесът на изграждане и поддържане на оперативните способности и модернизацията на въоръжените сили надхвърля една бюджетна година и се реализира в дългосрочен период, поради което следва да бъде планиран и ресурсно осигурен. Планирането на този процес се извършва на основата на ежегодно одобряваната от Министерски съвет бюджетна прогноза за следващите три години, като предвижданията в нея финансови параметри ежегодно се актуализират.

123. Повишаването на ефективността на планиране и разходване на финансовите ресурси в дългосрочен план ще продължи да бъде приоритет в управлението на въоръжените сили. Отчитайки този приоритет, както и поетите от българското правителство ангажменти във връзка с пълноправното членство в НАТО, разходите за Министерството на отбраната трябва да бъдат поддържани на относително постоянно равнище не по-малко от 1,5% от brutния вътрешен продукт а с включването на другите разходи за отбрана и разходите за пенсии на военнослужещите – не по-малко от 2%.

IX. Заключение

124. Националната отбранителна стратегия на Република България е разработена в общия процес на адаптиране на основните национални документи, свързани със сигурността и отбраната на страната. Тя е отворен документ. Нейното актуализиране зависи от основни политически, концептуални и военностратегически промени.

125. Заложените стратегически цели определят десет годишен времеви хоризонт към който е насочена Националната отбранителна стратегия. През 2015 г. се предвижда да бъде извършен междинен преглед на стратегията, а през 2020 г. пълен преглед и преиздаване на същата.